

**Kasa Rolniczego
Ubezpieczenia Społecznego**

CHORÓB ODZWIERZĘCYCH MOŻNA SIĘ USTRZEC

WARSZAWA 2006

Skutki narażenia zawodowego na choroby zwierząt lub przenoszonych przez nie, mogą powodować nabycie uprawnień do świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników. **Choroba odzwierzęca**, jeżeli jej powstanie miało związek z pracą w gospodarstwie rolnym, **może być uznana za chorobę zawodową**. Możesz wtedy (jeżeli jesteś objęty ubezpieczeniem społecznym rolników) uzyskać jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej, a w przypadku długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym – także rentę inwalidzką rolniczą.

Jeżeli podejrzewasz u siebie chorobę zawodową, zgłoś podejrzanie do lekarza w swoim ośrodku zdrowia. Podejrzanie choroby zawodowej może powziąć także z własnej inicjatywy każdy lekarz, który udziela Ci porady.

Skieruje Cię wtedy do zakładu społecznej służby zdrowia, właściwego do rozpoznawania chorób zawodowych (poradni lub kliniki chorób zawodowych). Zakład ten wyda orzeczenie w sprawie rozpoznania choroby zawodowej, które prześle terenowemu lub wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu, a kopię orzeczenia Tobie.

Inspektor Sanitarny na tej podstawie oraz na podstawie dochodzenia epidemiologicznego wyda decyzję o stwierdzeniu choroby zawodowej lub decyzję o braku podstaw do jej stwierdzenia.

Jeżeli w wyniku zachorowania na chorobę zawodową poniosłeś uszczerbek na zdrowiu lub stałeś się długotrwale niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym, **z decyzją inspektora sanitarnego** powinieneś **zgłosić się do najbliższej placówki terenowej KRUS** i złożyć wniosek o jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej, a w przypadku długotrwałej niezdolności do pracy – jednocześnie o rentę inwalidzką rolniczą.

KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

**CHORÓB
ODZWIERZĘCYCH
MOŻNA SIĘ USTRZEC**

WARSZAWA 2006

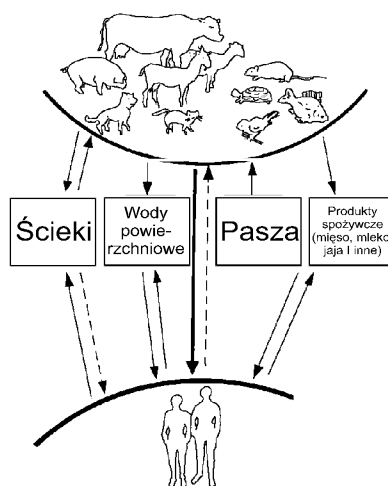
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
Opracowanie merytoryczne:
Biuro Prewencji, Rehabilitacji i Orzecznictwa Lekarskiego

Część rysunków zamieszczonych w tekście zaczerpnięto z:

1. „*Choroby odzwierzęce*” – Zbigniew Anusz,
Wydawnictwo ART, Olsztyn 1991 r.
2. „*Czym mogą zarazić nas zwierzęta?*” – Wanda Fijałkowska,
Wyd. II, PWRiL, Warszawa 1983 r.

Opracowanie techniczne, skład i druk:
OR KRUS Warszawa
Zam. nr 232/06

Zwierzęta są nieodzownym elementem każdego gospodarstwa rolnego. Jedne hodujemy dla korzyści, inne – dla przyjemności. Nie zawsze pamiętamy, że możemy zarazić się od nich chorobą. **Choroby odzwierzęce** mogą być spowodowane przez około 90 gatunków różnych drobnoustrojów i pasożytów. Rocznie zapada na nie ponad 40 000 osób. Można się ich jednak ustrzec, zachowując nieskomplikowane zasady postępowania. Każdemu rolnikowi jest potrzebna odrobina wiedzy na ten temat. Nikt bowiem nie chce narazić się na **groźne i trudne do wyleczenia dolegliwości, powodujące czasem trwale kalectwo, a nawet śmierć**. Trzeba więc np. wiedzieć, że zarazki i pasożyty wywołujące choroby odzwierzęce nie tylko bytują na chorych zwierzętach, ale w ich narządach wewnętrznych i wydzielinach, a także w produktach pochodzenia zwierzęcego i roślinnego, w glebie, kompoście, ściwkach, gnojowicy, wodzie i powietrzu. Niektóre zarazki mogą nie wywoływać objawów chorobowych u zwierząt, które są jedynie nosicielami bakterii, wirusów, grzybów czy pasożytów wywołujących niebezpieczne schorzenia u ludzi oraz zwierząt innego gatunku.

Główne źródła i drogi szerzenia się zakażeń

ZABEZPIECZANIE SIĘ PRZED CHOROBYMI ODZWIERZĘCYMI

Aby uniknąć zarażenia i uchronić się przed chorobami odzwierzęcymi, należy:

- **utrzymywać właściwe warunki higieniczno-sanitarne otoczenia (miejsca pracy):**
  - zabudowania inwentarskie – z uwagi na wydzielanie się nieprzyjemnych zapachów i szkodliwych zanieczyszczeń, rozwój zarazków, owadów, gryzoni – budować w znacznej odległości od budynków mieszkalnych;
  - zapewnić zwierzętom bieżącą wodę do picia, odpowiednią wentylację, temperaturę i wilgotność w pomieszczeniach inwentarskich;
  - regularnie usuwać nieczystości z pomieszczeń, w których znajdują się zwierzęta; co najmniej dwa razy do roku dezynfekować je i bielić, a w okresie letnim likwidować muchy; zwracać uwagę na obecność gryzoni (myszy oraz szczurów) i tępić je;
  - utrzymywać w stałej czystości urządzenia do karmienia zwierząt i do pozyskiwania mleka – dojarki, wiadra, kubki, bańki, chłodziarki itp. (np. mleko łatwo zakazić, jest bowiem dobrą pożywką dla bakterii).
- **dbać o higienę osobistą:**
  - przed przystąpieniem do obsługi zwierząt zabezpieczyć starannie wszelkie zadrażnienia i skaleczenia środkami opatrunkowymi;
  - w czasie obsługi zwierząt nie dotykać rękami twarzy, oczu, uszu, nosa, jamy ustnej;
  - pracować ze zwierzętami w odzieży roboczej przeznaczonej wyłącznie do tego celu (istnieje niebezpieczeństwo przeniesienia na niej do domu wielu pasożytów czy zarazków groźnych dla organizmu ludzkiego);
  - wydzielić – najlepiej w budynku inwentarskim – pomieszczenie, w którym można myć ręce, przebierać się i przechowywać odzież roboczą;

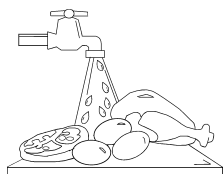
- myć ręce kilkakrotnie (z użyciem mydła, a nawet środka dezynfekującego) po zakończeniu pracy, przed spożywaniem posiłków lub zapaleniem papierosa;
- w gospodarstwie domowym nie korzystać z naczyń służących do pojenia lub karmienia zwierząt;
- podczas uboju nosić gumowe buty, rękawice, fartuch ochronny;
- **pracując w lesie lub jego okolicach zachować ostrożność w kontaktach ze zwierzętami dzikimi (żywymi i martwymi) – mogą być zarażone wścieklizną;**
- **po powrocie z lasu lub łąki należy dokładnie obejrzeć swoje ciało, sprawdzając, czy nie ma na nim kleszczy, które są nosicielami wielu groźnych chorób;**
- **w przypadku skaleczeń przedmiotami zanieczyszczonymi ziemią lub obornikiem, pogryzienia przez zwierzę, a także zauważenia nietypowych objawów ze strony własnego organizmu – zgłosić się natychmiast do lekarza;**
- **spożywać mięso i produkty mięsne tylko od zwierząt wiadomego pochodzenia i zbadane przez lekarza weterynarii;**
- **nie sprzedawać oraz nie kupować mięsa nie badanego i niewiadomego pochodzenia;**
- **nie dołączać świeżo zakupionych zwierząt do stada podstawowego – mogą być chore, powinny więc odbyć 2-3 tygodniową kwarantannę. Należy je obserwować i obsługiwać na końcu wykonywanych prac;**
- **przewodzą szczepienia ochronne i przeprowadzać badania profilaktyczne zwierząt i osób obsługujących je.**

Pamiętaj!

Chore osobniki i produkty pochodzące od nich mogą zarażać nie tylko pozostałe zwierzęta, ale i człowieka.

NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCE CHOROBY ODZWIERZĘCE

SALMONELOZY ODZWIERZĘCE

„Magazynem” pałeczek *Salmonella* są domowe i dzikie zwierzęta, głównie ptaki, gryznie, czasem psy i koty oraz chorzy ludzie. Do zakażenia u ludzi dochodzi drogą pokarmową na skutek picia wody, spożywania surowego lub niedogotowanego mięsa, mleka i jaj – zanieczyszczonych kałem zakażonych zwierząt lub ludzi chorych, względnie będących jedynie nosicielami choroby. Bakterie dostają się do krwiobiegu oraz mięśni, a produkowane przez nie toksyny wywołują zatrucie organizmu.

Charakterystyczne objawy u zwierząt to:

u koni – ronienie klaczy w 4-8 miesiącu ciąży, wzrost temperatury ciała, bóle (kolka) i osłabienie, zapalenia stawów, pochepek ścięgniastych, tworzywa kopytowego; zapalenie płuc;

u bydła – brak apetytu i osłabienie, przeważnie silna biegunka, niekiedy z domieszką krwi lub strzępkami śluzu, mogą wystąpić zaburzenia w oddychaniu, kaszel lub obrzęki stawów;

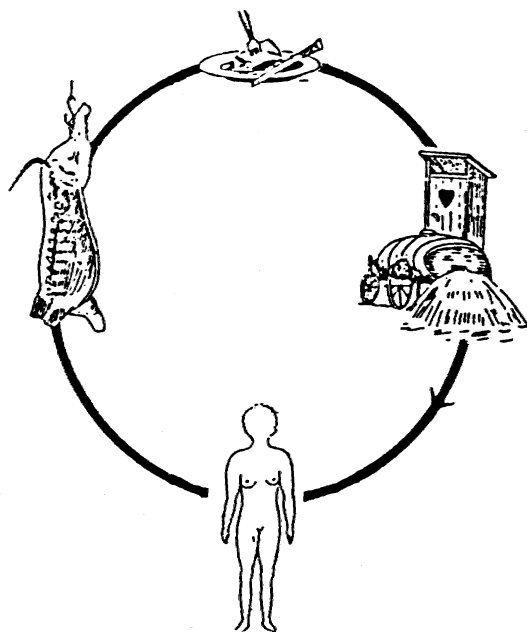
u owiec – silna biegunka, wysoka gorączka, zakaźne ronienie;

u świń – ostre, zakaźne schorzenie prosiąt z objawami biegunki; zwierzęta giną w krótkim czasie, występuje sinoczerwone zabarwienie brzucha, uszu i wewnętrznej powierzchni ud.

U człowieka natomiast obserwuje się zatrucie pokarmowe z ostrym nieżytem żołądkowo-jelitowym z gwałtownymi wymiotami i wyniszczającą biegunką. Dochodzi także do zakażenia całego organizmu, zapalenie opon mózgowych, wsierdzia, kości i zapalenie płuc.

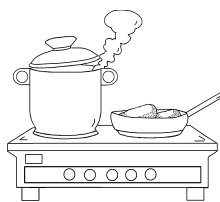
Choroba rozwija się gwałtownie, w bardzo krótkim czasie!
Gdy wystąpią bóle (głowy, brzucha), biegunka, osłabienie,
wymioty – należy zgłosić się do najbliższej przychodni zdrowia.

Zapobieganie:

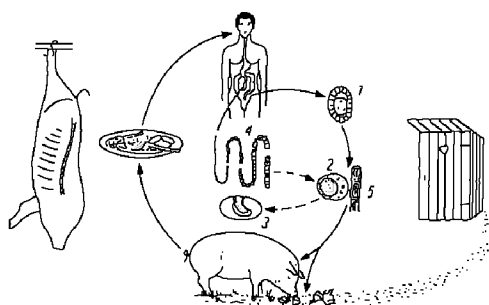
- gotować produkty do spożycia – mięso, mleko, jaja;
- przestrzegać zasad higieny osobistej;
- podawać zwierzętom pasze i pokarmy wiadomego pochodzenia;
- przy wystąpieniu choroby u zwierząt – odizolować je, udzielić natychmiastowej pomocy weterynaryjnej i stosować zalecane leczenie, przebadać pozostałe zwierzęta, dokładnie wydezynfekować pomieszczenia.

TASIEMCZYCE

Choroby o charakterze pasożytniczym, wywołane przez dojrzałe postacie tasiemców (głównie tasiemca nieuzbrojonego zwanego bydłęcym – 90% wszystkich zachorowań, tasiemca uzbrojonego – 1,7% zachorowań, rzadziej tasiemca karłowatego, bruzdogłowca szerokiego czy tasiemca bąblowcowego) rozwijających się w jelicie cienkim człowieka. Do inwazji dochodzi na skutek spożycia surowego, niedogotowanego lub niedosmażonego mięsa wołowego (tatar, hamburger), wieprzowego lub dziczyzny, a także produktów spożywczych zanieczyszczonych kałem ludzkim, np. poprzez używanie odchodów jako nawozu.

Czy wiesz, że produkowane w jelicie przez tasiemca nieuzbrojonego w ogromnych ilościach jaja, wydalone z kałem, są bardzo wytrzymałe na działania czynników zewnętrznych i mogą np. na pastwisku pozostać żywe przez 8 tygodni?

Cykl rozwojowy tasiemca uzbrojonego: 1 – jajo, 2 – forma rozwojowa, tzw. onkosfera, 3 – wągier, 4 – tasiemiec dojrzały, 5 – człony tasiemca

Objawy chorobowe u zwierząt mogą być niedostrzegalne lub nietypowe, u dorastających sztuk występuje nienaturalnie mały przyrost wagi.

Objawy u człowieka zależą od rodzaju i liczby tasiemców oraz reakcji organizmu. Najczęściej w kilka miesięcy po zakażeniu pojawiają się: biegunka na przemian z zaparciami, bóle brzucha, osłabiony apetyt, ślinotok oraz ogólny niepokój, lęk, bóle i zawroty głowy, osłabienie i wyczerpanie, nerwica; mogą też wystąpić odczyny alergiczne i bezsenność.

Jeśli zauważysz podobne objawy u siebie – zgłoś je szybko lekarzowi!

WĄGRZYCA

to choroba powodowana zjedzeniem larwalnej postaci tasiemca uzbrojonego zwanej wągrem świńskim. W przewodzie pokarmowym człowieka wągry rozwijają się w dojrzałe tasiemce o długości nawet do 3 m, których jaja oraz człony chorego wydalają wraz z kałem i one są źródłem zarażenia świń, a także człowieka.

BĄBLOWICA

groźna choroba wywołana przez tasiemca bąbłowcowego, którego jaja spożyte z zanieczyszczonymi pokarmami lub przez kontakt z psem (nosicielem tasiemca), po przedostaniu się do systemu krwionośnego mogą umiejscowić się i rozwinąć w dorosłe osobniki głównie w wątrobie, w płucach, śledzionie, gałce ocznej a nawet mózgu.

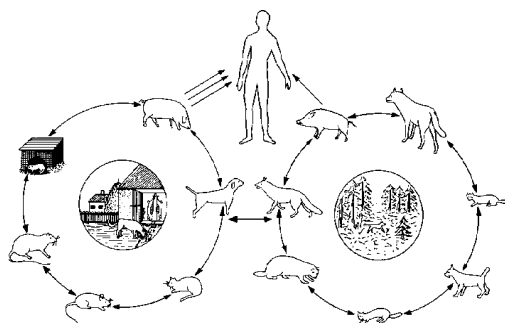
Zapobieganie:

- unikać spożywania mięsa surowego nie badanego;
- przestrzegać higieny osobistej;
- chronić wodę, glebę i żywność przed zanieczyszczeniem fekaliami;
- szybko wykryć i leczyć chorych oraz bezobjawowych nosicieli;
- profilaktycznie (systematycznie) odrobaczać zwierzęta.

WŁOŚNICA (TRYCHINOZA)

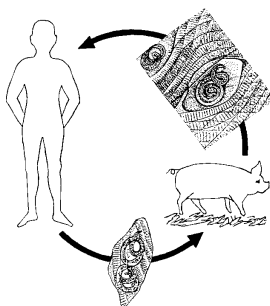

Chorobę powoduje pasożyt zwany włośniem krętym, występujący w mięśniach wielu zwierząt – **świń**, kotów, lisów hodowlanych i dzikich, niedźwiedzi, dzików oraz drobnych gryzoni. Nośicielami włośni są również szczury.

Zwierzęta biorące udział w krążeniu włośni w przyrodzie

Źródłem zakażenia jest nie badane mięso oraz wędliny wieprzowe i z dzika; najbardziej niebezpieczne mogą być surowe i niedowędzone wędliny, np. kielbasa „metka”.

Objawy chorobowe u zwierząt nie występują, a obecność pasożyta można jedynie stwierdzić badaniem laboratoryjnym.

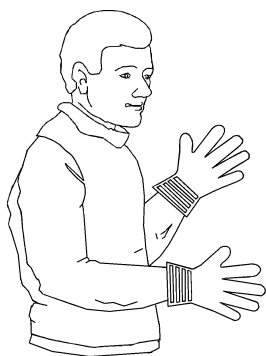
U człowieka w 1-2 dni po spożyciu zakażonego mięsa występują zaburzenia żołądkowo-jelitowe, wzrost temperatury ciała do 38°C, bóle i zmęczenie w mięśniach, obrzęk twarzy i powiek, kończyn i moszny, również wysypka skórna.

W razie podejrzenia o zachorowanie na trychinozę niezbędna jest pomoc lekarska – ciężki przebieg choroby często kończy się śmiercią.

Zapobieganie:

- przestrzegać higieny żywienia zwierząt – nie dopuszczać do pożerania przez świnie padłych szczurów, przeprowadzać regularnie i dokładnie deratyzację pomieszczeń;
- gotować wątpliwego pochodzenia odpadki mięsne służące do skarmiania;
- bezwzględnie badać po uboju mięso świńskie i dzików na obecność larw włośni; wolne od włośni mięso znakuje się przez ostemplowanie lub wypalenie okrągłym znakiem, zawierającym w środku dużą literę „T”.

Mięso zakażone włośniami nie nadaje się do spożycia.

GRZYBICE

Zwierzęta hodowlane i domowe mogą być siedliskiem grzybów chorobotwórczych, łatwo przenoszonych na człowieka i wywołujących poważne schorzenia nie tylko skóry i jej wytworów (włosów, paznokci), ale i narządów wewnętrznych.

Do zakażenia ludzi grzybicami odzwierzęcymi dochodzi na skutek

bezpośredniego kontaktu z chorymi zwierzętami (bydło, psy, lisy), z zakażoną ściółką i przyborami np. do czyszczenia zwierząt lub w trakcie prac gospodarskich (np. w stodołach i spichlerzach), od myszy i szczurów.

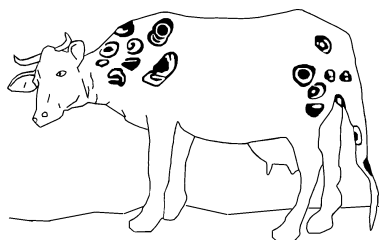
Najczęściej występują drożdżycy i liszaje.

Czy wiesz, że nieodpowiednie i długie stosowanie antybiotyków bez nadzoru lekarza sprzyja rozwojowi grzybic w twoim organizmie?

LISZAJ STRZYGĄCY

wywołuje go grzyb pasożytny na zwierzętach domowych i roślinach. Atakuje przede wszystkim mieszkańców wsi i dzieci ze wszystkich środowisk.

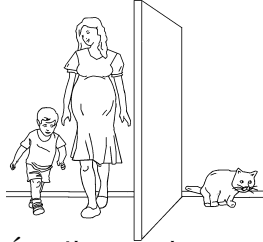
Objawy u zwierząt to okrągłe wytysienia, pokryte ropnymi krostami i strupami na łbie, szyi i nasadzie ogona, a nawet na całym ciele oraz swędzenie (u bydła); na grzbiecie, bokach i brzuchu czerwone, okrągłe i łuszczące plamy z wałeczkowatym brzegiem (u świń).

U ludzi: występują zapalne, bolesne guzy o ropiejącej powierzchni (często mylone z czyrakami), u kobiet najczęściej na skórze gładkiej, a u mężczyzn na owłosionej (głowie, brodzie i wardze górnej), także wypadają włosy. Choroba pozostawia blizny i miejscowe ubytki włosów. Zakażenie może być przenoszone na wielu członków tej samej rodziny.

Zapobieganie:

- dbać o higienę osobistą, zwłaszcza rąk; używać rękawic ochronnych przy zabiegach pielęgnacyjnych zwierząt;
- w przypadku wystąpienia zmian skórnych poddać zwierzęta badaniu;
- oddzielić chore zwierzęta i do każdego z nich używać osobnego sprzętu do pielęgnacji.

TOKSOPLAZMOZA

Choroba pasożytnicza, wywołana przez pierwotniaka występującego w moczu, kale, ślinie oraz narządach wszystkich ssaków domowych (szczególnie **kotów**), gryzoni i ptaków.

Źródłem zakażenia jest surowe lub nie dogotowane (nie dowędzone) mięso i wędliny wieprzowe, baranie lub wołowe (tatar, hamburger) oraz podroby zawierające toksoplazmy, a także produkty spożywcze zanieczyszczone kałem kocim.

Zakażenie następuje przez błony śluzowe przewodu pokarmowego, dróg oddechowych i moczopłciowych, spojówki, przez uszkodzoną skórę oraz poprzez łożysko matki.

Choroba jest szczególnie niebezpieczna dla kobiet w ciąży i osób o obniżonej odporności!

Czy wiesz, że toksoplazmoza jest przyczyną bezpłodności i ronienia u kobiet, a rocznie umiera na nią przeciętnie 18 osób?

Objawy u zwierząt:

obserwuje się rzadko; może wystąpić wzrost temperatury ciała, zaburzenia świadomości oraz poronienia, a także padnięcia młodych cieląt, prosiąt, królików, psów i drobiu.

Objawy u człowieka:

przy toksoplazmozie nabytej występują po ok. 2-4 tyg. od zarażenia (może być bezobjawowo lub skąpoobjawowo), najczęściej w postaci obejmującej węzły szyjno-karkowe z podwyższoną temperaturą, bólami mięśni i stawów, czasem z powiększeniem śledziony i wątroby oraz wysypką; rzadziej obserwuje się toksoplazmozę brzuszną

atakującą wątrobę i śledzionę, toksoplazmozę klatki piersiowej z zajęciem płuc i mięśnia sercowego, toksoplazmozę ośrodkowego układu nerwowego, czy oczną lub uogólnioną; przy toksoplazmozie wrodzonej będącej następstwem zarażenia kobiety w czasie ciąży występują przedwczesne porody lub martwe płody oraz upośledzenia i nieprawidłowy rozwój (zmiany centralnego układu nerwowego i narządu wzroku) u narodzonych dzieci.

Zapobieganie:

- kobiety w ciąży nie powinny pracować przy zwierzętach i kontaktować się z nimi, szczególnie z kotami;
- przestrzegać zasad higieny osobistej w czasie obsługi zwierząt hodowlanych i domowych, ograniczając bezpośredni kontakt ze ściółką, glebą i odchodami, w których mogą znajdować się toksoplazmy;
- pracować w rękawicach gumowych;
- myć ręce z użyciem środka dezynfekującego;
- nie spożywać surowego mięsa;
- zwalczać owady i gryzonie.

RÓŻYCA

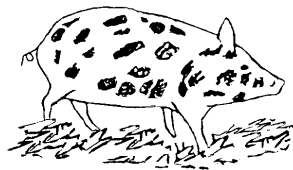

Przebiega najczęściej jako zakażenie przyranne, spowodowane przez włośkowca różycy, który występuje u chorych świń oraz innych zwierząt domowych, dzikich, ptactwa i ryb. Źródłem zakażenia są chore świnię, mięso wieprzowe, drobiowe i ryb. Człowiek zakaża się bezpośrednio przez uszkodzony naskórek, skórę lub błony śluzowe, również przez produkty pochodzące od zwierząt chorych. Człowiek od człowieka nie zaraża się.

Czy wiesz, że bakteria włośkowca różycy jest tak odporna na czynniki zewnętrzne oraz związki chemiczne, że w oborniku, glebie, na łąkach i pastwiskach oraz w wodzie może przetrwać bardzo długo, a w peklowanym mięsie nawet kilka miesięcy?

Objawy u zwierząt: osłabienie, apatia, zakopywanie się w ściółce, szukanie chłodnego miejsca; wysoka temperatura – ok. 42°C. Może wystąpić wysypka na skórze w formie czworobocznych, czerwonych lub sinych plam. Jeśli zwierzę nie jest leczone – ginie.

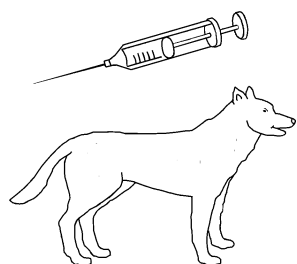

Objawy u człowieka: po 1-5 dniach od zakażenia na skórze rąk i palców występuje ostro odgraniczony sinoczerwony rumień, przenoszący się nawet do łokcia; silny świąd, powiększone i bolesne węzły chłonne, wysoka temperatura; opóźnienie leczenia może spowodować zmiany w sercu, zapalenie stawów lub opon mózgowych.

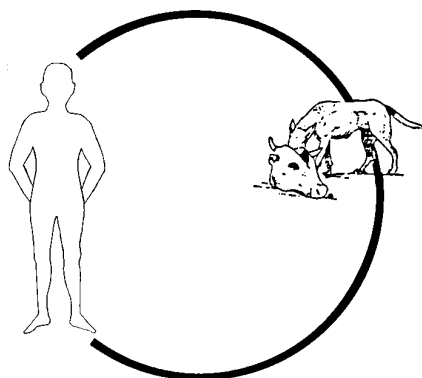
Zapobieganie:

- zwalczać chorobę i zapobiegać jej poprzez szczepienia ochronne trzody chlewnej;
- utrzymywać higienę pomieszczeń inwentarskich (częste usuwanie obornika, zwłaszcza w czasie ciepłych i wilgotnych dni);
- badać świnię przed ubojem;
- wszelkie rany, nawet drobne skaleczenia należy bardzo dokładnie zdezynfekować i opatrzyć;
- pracować w rękawicach ochronnych.

WŚCIEKLIZNA

Śmiertelna choroba wywołana przez wirus znajdujący się w ślinie chorych zwierząt – **kotów, psów**, a ze zwierząt dzikich – **lisów**, wilków, zajęcy, borsuków, jenotów oraz w ślinie chorych ludzi. Wirus przenoszony jest na człowieka przez pogryzienie czy oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Nosicielami tej choroby są także szczury i myszy. Tą groźną chorobą zarażani są nie tylko ludzie, ale i zwierzęta gospodarskie.

Czy wiesz, że okres wylegania wścieklizny u człowieka trwa od 10 dni do 8 miesięcy, a najkrótszy występuje przy pogryzieniu w okolicę głowy, twarzy i szyi, szczególnie u dzieci?

Jeżeli zostałeś ukąszony przez jakiegokolwiek zwierzę – własne (nawet szczepione), bezpieczne czy dzikie, natychmiast zgłoś się do lekarza.

Wyróżnia się trzy stadia objawów:

– z w i a s t u n o w e

u zwierząt: światłowstręt, wodowstręt, osowiałość, lękliwość, niepokój, brak apetytu z równoczesnym zjadaniem przedmiotów niejadalnych, np. drewna czy kału, wyskubywanie sierści, zmieniony – zazwyczaj piskliwy – głos;

u człowieka: bóle i swędzenie rany, podniecenie lub senność;

– p o d n i e c e n i a

u zwierząt: agresywność, napady szału z bieganiem i chwytaniem za ogon oraz gryzieniem ciała, karmideł czy żłobów;

u człowieka: napady szału, wodowstręt, wymioty, sztywność karku, kurcze przełyku i krtani z obfitym wydzielaniem śliny z ust; oddech zatrzymuje się, występuje sinica, chory krzyczy ochryplym głosem, podwyższona temperatura ciała;

– p o r a ż e n n e

u zwierząt: otępienie, zataczanie się, porażenie kończyn, opadanie szczęk i wypadanie języka z jamy ustnej, zejście śmiertelne;

u człowieka: śpiączka i porażenie ruchowo-czuciowe prowadzące do zgonu.

Zapobieganie:

- obserwować obce zwierzęta odwiedzające gospodarstwo oraz dzikie, podchodzące blisko do zabudowań – w razie podejrzeń zawiadomić służby weterynaryjne;
- szczepić obowiązkowo wszystkie psy i koty znajdujące się w gospodarstwie;
- systematycznie i skutecznie tępić szczury i myszy oraz zabezpieczać produkty żywnościowe i naczynia przed dostępem tych gryzoni;
- nie przynosić do gospodarstwa znalezionych zwłok dzikich zwierząt, nie zdejmować z nich skór (np. z lisów);

- w razie ukąszenia człowieka przez zwierzę domowe przekazać je natychmiast lekarzowi weterynarii na obserwację;
- w razie pogryzienia przez zwierzę chore, nieznane – wąsające się lub dzikie – należy **zaszczepić się przeciw wściekliźnie**. Jedynie szczepionka **może uratować życie** ludzkie przed tą straszną chorobą!

CHOROBY PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE

KLESZCZOWE ZAPALENIE MÓZGU

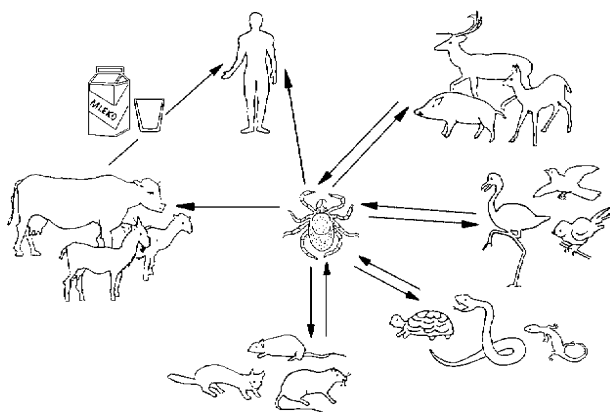
Choroba wywołwana jest przez wirusy, których źródłem zakażenia są żyjące gryzonie oraz kleszcze. Nie wszystkie kleszcze są jednak nosicielami wirusów. Największe ryzyko zachorowania występuje na terenach województw: podlaskiego, lubelskiego, warmińsko-mazurskiego, zachodniopomorskiego i świętokrzyskiego.

Zakażenie następuje na skutek ukłucia przez zakażonego kleszcza, w którego ślinie znajdują się wirusy, lub po spożyciu surowego mleka, sera, śmietany czy masła, pochodzących od zakażonych zwierząt gospodarskich (krowy, kozy).

U zwierząt wirus nie wywołuje choroby. Po pierwszej infekcji stają się odporne na całe życie, są jednak nosicielami wirusa.

U ludzi choroba przebiega dwufazowo, może spowodować śmierć. W pierwszej fazie – po kilku dniach od ukąszenia – występują objawy przypominające gripę (ból głowy, stan podgorączkowy, złe samopoczucie, osłabienie).

W drugiej fazie – po dwutygodniowym okresie bezgorączkowym – pojawia się wysoka temperatura ciała, silne bóle głowy, wymioty, porażenia kończyn, a nawet zaburzenia psychiczne trwające szereg lat. Aby do tego nie dopuścić, każdy kto został wcześniej ukąszony przez kleszcza, a w jakiś czas potem poczuł się nieswojo, powinien natychmiast udać się do lekarza!

Krążenie w przyrodzie wirusa kleszczowego zapalenia mózgu człowieka

BORELIOZA (KRĘTKOWICA KLESZCZOWA)

Bardzo groźna choroba pochodzenia bakteryjnego, przenoszona przez 20% kleszczy, w których przewodzie pokarmowym znajdują się krętki boreliozy.

Zakażenie człowieka następuje poprzez uszkodzoną skórę w czasie ukłucia przez kleszcza i pozostawania go w ciele ofiary przez kilkanaście godzin.

Objawy: po upływie 3 do 30 dni, w miejscu ukąszenia, na skórze pojawia się mały, czerwony obrzęk; po kilku dniach występuje duże zaczerwienienie (rumień), które powiększa się

obwodowo i może się przesuwać, a w końcu zanika. Czasem towarzyszą stany podgorączkowe, powiększenie węzłów chłonnych, bóle mięśniowo-stawowe, osłabienie.

W przypadku, gdy po ukąszeniu przez kleszcza wystąpi rumień, bezwzględnie trzeba zgłosić się do lekarza i podjąć leczenie!

W przeciwnym wypadku, po pewnym czasie, w drugim okresie choroby wystąpią bardzo poważne dolegliwości – bóle i obrzęki stawów, objawy zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub np. przypominających padaczkę, które wymagają bardzo długiego, szpitalnego leczenia. Choroba niekiedy kończy się śmiercią.

Zapobieganie:

- unikać ukąszenia przez kleszcze:
  - przy pracach w lesie, na łąkach oraz podczas zbierania jagód, grzybów i jeżyn zakładać odzież i buty całkowicie okrywające ciało;
  - stosować środki chemiczne odstraszające kleszcze;
- po powrocie z lasu lub łąki należy dokładnie obejrzeć swoje ciało pamiętając, że kleszcze szczególnie zagłębiają się na głowie, szyi, pod kolanami, w zgięciach rąk, w pachwinach oraz pofałdowaniach skórnych, a ukłucia kleszczy nie są odczuwalne, gdyż w ich ślinie znajdują się substancje znieczulające;
- w razie zauważenia wpiętego w skórę kleszcza nie wolno pokrywać go olejem ani innym tłuszczem, natomiast należy delikatnie całego usunąć, najlepiej przy pomocy pompki próżniowej (zakupionej w aptece) lub podważając grubą igłą albo wyciągając ruchem obrotowym pęsetą. Zranione miejsce koniecznie zdezynfekować;
- w razie urwania kleszcza zgłosić się do lekarza – oddzielenie tułowia kleszcza od małej główki tkwiącej w skórze lub zgniecenie go grozi wpuszczeniem substancji chorobotwórczej do ranki;

- na terenach występowania kleszczy – nosicielei wirusa kleszczowego zapalenia mózgu – stosować szczepienia ochronne oraz pić tylko przegotowane mleko i jego przetwory.

INNE CHOROBY ODZWIERZĘCE

Rolnicy i pozostali mieszkańcy wsi podczas bezpośredniego kontaktu ze zwierzętami, produktami i surowcami zwierzęcymi oraz przedmiotami służącymi do pielęgnacji, a także podczas zabiegów dokonywanych na zwierzętach, są narażeni na inne jeszcze choroby zakaźne, występujące rzadziej. Są to m.in. takie choroby odzwierzęce, jak:

BRUCELOZA – do zakażenia dochodzi głównie przez uszkodzoną skórę, a zapobieganie jej polega na zabezpieczeniu skóry rąk rękawicami oraz używaniu odzieży ochronnej i ochron osobistych podczas odbierania porodów zwierząt.

CHOROBA PTASIA lub **PAPUZIA (ORNITOZA)** – zakażenie następuje najczęściej przez wdychanie pyłu z wysuszonych ptasich odchodów. Zapobieganie – to używanie odzieży ochronnej i ochron osobistych, okresowe badania z uwzględnieniem prześwietlenia płuc i badań krwi.

GRUŻLICA – człowiek może zarazić się od chorego zwierzęcia (prątkiem bydłym) pijąc jego mleko, jedząc surowe mięso lub wdychając prątki gruźlicy podczas codziennej obsługi w oborze. Aby zapobiec zarażeniu należy poddawać zwierzęta okresowym kontrolnym badaniom przeciw gruźlicy.

LEPTOSPIROZA – przenoszona przez szczury (choroba Weila) i myszy (gorączka błotna) oraz zwierzęta domowe; aby jej zapobiec należy przeprowadzać deratyzację (odszczurzenie i odmyszanie) budynków gospodarskich, stosować odzież ochronną – szczególnie gumowe buty.

LISTERIOZA – powoduje ciężkie zakażenie całego organizmu lub przewlekłe zapalenie narządu rodno (może być śmiertelna). Zapobiec chorobie można przez deratyzację zagród, izolację zwierząt roniących i niszczenie martwych płodów oraz dezynfekcję wydzielin i wydaliny.

TĘŻEC – najczęściej śmiertelna, zakaźna choroba z objawami wzmożonej pobudliwości i kurczami mięśni, zakażenie którą następuje przez zanieczyszczenie rany ziemią, nawozem, kurzem oraz ciałami obcymi zawierającymi laseczkę tężca pochodzącą z gleby i przewodu pokarmowego koni. Aby zapobiec chorobie, należy stosować szczepionki uodparniające oraz bardzo dokładnie czyścić rany i leczyć je wg wskazań lekarza.

TULAREMIA – do zarażenia może dojść w trakcie zdejmowania skór z dzikich zwierząt lub ukąszenia owadów, a objawami choroby są najczęściej: owrzodzona krosta z wysoką gorączką, powiększone węzły chłonne, dreszcze, ból głowy i mięśni, czasem zapalenie spojówek. Zapobiec można przez deratyzację gospodarstw oraz zabezpieczenie zboża, produktów spożywczych i wody przed gryzoniami, poprzez używanie odzieży ochronnej przy zdejmowaniu i wyprawianiu skóry; termiczne niszczenie zwierząt padłych, dezynfekcję wydaliny.

WĄGLIK – bardzo ciężka choroba, nie leczona powoduje śmierć; zakażenie następuje w wyniku kontaktu z chorym zwierzęciem, jego wełną, skórą, szczeriną i mięsem a także zakażoną wodą (przez skórę), wdychania pyłu zawierającego zarodniki wąglika lub spożywania zakażonego mięsa i mleka. Objawia się obrzmiałym, sinoczerwonym guzkiem z czarnym strupkiem na skórze i rzadziej postacią płucną czy jelitową. Zapobiegawczo należy szczepić zwierzęta domowe, zwłaszcza bydło; kontrolować po uboju mięso i surowce zwierzęce.

POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU PODEJRZENIA WYSTĄPIENIA CHOROBY ZAKAŻNEJ U ZWIERZĘCIA

- Szczególnie starannie dbać o higienę osobistą.
- Przy pielęgnowaniu chorych zwierząt koniecznie pracować w odpowiednim sprzęcie ochronnym, przede wszystkim w rękawicach gumowych i butach gumowych, a w przypadku chorób przenoszonych drogą oddechową (np.: gruźlica, wąglika, gorączki Q) – w półmasce i okularach ochronnych.
- Nie powierzać obsługi zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę dzieciom, kobietom w ciąży, starcom oraz osobom osłabionym.
- Poddać badaniom lekarskim osoby, które kontaktowały się z chorymi zwierzętami lub produktami pochodzącymi od nich, np.: mlekiem, mięsem, jajami.

Obowiązkiem ustawowym posiadaczy zwierząt oraz osób stykających się z nimi jest:

- niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 24 godzin, zawiadomić o podejrzeniu wystąpienia choroby Państwową Inspekcję Weterynaryjną lub wójta albo najbliższy zakład leczniczy dla zwierząt;
- pozostawić zwierzęta w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzać tam innych zwierząt;
- uniemożliwić osobom postronnym dostęp do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub zwłoki zwierzęce;
- wstrzymać się od wywożenia, wynoszenia i sprzedaży mięsa, środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego, niejadalnych surowców zwierzęcych, zwłok zwierzęcych, paszy, ściółki i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu, w którym wystąpiła choroba;

- udostępnić zwierzęta i zwłoki zwierzęce do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielać pomocy przy ich wykonywaniu;
- współpracować ze służbami weterynaryjnymi i przestrzegać wszystkich wydanych przez nie nakazów.

*   *
          *

Opisaliśmy najczęściej występujące choroby odzwierzęce. Po tej lekturze nie należy wpadać w panikę. Choroby nie muszą przecież pojawiać się w Twoim gospodarstwie. Jednak ich nie lekceważ.

Los nie wybiera i dlatego warto zdawać sobie sprawę z istniejących zagrożeń. 40 000 zachorowań rocznie nie jest dziełem przypadku. Przeanalizuj więc zaprezentowane informacje, rozważ i oceń swoje zachowania. A najważniejsze – dbaj o higienę osobistą podczas obsługi zwierząt, pamiętaj jak postąpić w zaistniałych sytuacjach i o tym, że chorób odzwierzęcych można się ustrzec.

**Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy
w gospodarstwie rolnym**

Wkładki z włókny do butów gumowych

**Wyrób zwiększający bezpieczeństwo pracy
w gospodarstwie rolnym**

**Wysokociśnieniowy agregat czyszczący (myjka)
HD-650** z oprzyrządowaniem, wyróżniony przez
Prezesa KRUS podczas Międzynarodowych Targów
Rolno-Przemysłowych „Polagra’98” w Poznaniu.

Producent
KÄRCHER POLAND Sp. z o.o.
30-198 Kraków, ul. Godlewskiego 22
tel. (0 prefix 12) 636-45-65